

Rola języka, mowy i myślenia w poznawaniu świata

Mowa i myślenie dziecka to procesy ściśle ze sobą związane i wzajemnie się warunkujące. Prawidłowy ich rozwój umożliwia dzieciom w wieku przedszkolnym przyswojenie i posługiwanie się zasobem pojęć.

Między drugim a trzecim. rokiem życia dziecko opanowuje podstawy systemu językowego.

Język dziecka stale się wzbogaca i doskonali pod względem treściowym i formalnym, ale jego mowa nadal ma charakter sytuacyjny. Pozwala jednak skuteczniej oddziaływać na otoczenie oraz zdobywać nowe informacje.

Na lepsze i bardziej precyzyjne wyrażanie myśli pozwala dziecku umiejętność tworzenia dłuższych wypowiedzi w formie zdania. Wraz ze stale wzrastającym zasobem słownictwa dziecko opanowuje również struktury gramatyczne.

W wieku przedszkolnym doskonali się stopniowo poprawność stosowania form fleksyjnych. Dzieci uczą się odmieniać najpierw rzeczowniki, później przymiotniki i zaimki, opanowują coraz więcej przysłówków. W przypadku czasowników rozróżniają najpierw czas teraźniejszy, później przeszły a na końcu przyszły. Pojawiają się nowe grupy znaczeniowe rzeczowników bardziej oderwane od konkretnych przedmiotów i uogólnione np.: wyrazy oznaczające miary i wagi, pojęcia czasowe, zjawiska społeczne.

W tym wieku następuje intensywny rozwój mowy dialogowej. Dzieci potrafią rozmawiać nie tylko na temat wykonywanych w danym momencie czynności, ale także o planowanych działaniach lub zdarzeniach niezwiązanych z aktualną sytuacją.

Z wiekiem rozszerza się czynny i bierny słownik dziecka, zwiększa się też zasób wyobrażeń pojęć. Kiedy dziecko nauczy się nazw poszczególnych przedmiotów, wówczas zaczyna o nich myśleć właśnie za pośrednictwem tych nazw.

W wieku przedszkolnym wzrasta świadomość językowa dziecka.

Wzrost poziomu świadomości językowej wiąże się z nazywaniem i opisywaniem otaczającej nas rzeczywistości.

Wyrazy i zdania, jakimi posługujemy się w rozmowie z dzieckiem zawsze dotyczą jakiejś rzeczy, zjawisk, sytuacji. Służą rozwojowi wiadomości, nabywaniu pojęć tylko wtedy, gdy w sposób dla niego zrozumiały informują o tym, co ono równocześnie spostrzega lub, co potrafi sobie wyobrazić, pomyśleć na podstawie wcześniejszych doświadczeń.

Dziecko w okresie przedszkolnym cechuje intensywny rozwój zdolności do symbolicznego ujmowania rzeczywistości. Zabawa w role jest dla niego drogą do poznawania znaczeń, rozwijania mowy

Myślenie i mowę dzieci w wieku przedszkolnym cechuje egocentryzm. Ujmują one świat z własnej jedynie perspektywy, nie troszcząc się o punkt widzenia innych osób.

Wiek przedszkolny to okres przechodzenia od myślenia sensoryczno -motorycznego do myślenia konkretno -wyobrażeniowego.

Myślenie konkretno -obrazowe polega na przypominaniu sobie przez dzieci przedmiotów, zjawisk, zdarzeń i rozwiązywaniu różnych problemów na płaszczyźnie wyobrażeń bez udziału praktycznych działań

Wśród typów myślenia wyróżnia się myślenie uogólniające, którego wyraźny rozwój przypada na wiek przedszkolny. Dzieci przedszkolne wprawdzie łatwiej dostrzegają różnice między przedmiotami, jednak z wiekiem zwiększa się umiejętność dostrzegania podobieństw.

Jak wspominałam wcześniej dla dzieci w wieku przedszkolnym najbardziej typową formą myślenia jest myślenie konkretno-wyobrażeniowe, co nie znaczy żeby w określonych sytuacjach nie można było obserwować u nich załączków nowych, wyższych form czynności umysłowych.

Wraz z wiekiem dziecko coraz sprawniej odróżnia cechy ogólne, wspólne całej grupie przedmiotów, od cech szczegółowych, zwiększanie się zasobu słownictwa ułatwia mu wytwarzanie pojęć specyficznych.

W starszym wieku przedszkolnym dziecko próbuje stawiać hipotezy, wysuwać wnioski, podawać logiczne uzasadnienia.

Jak widać kształtowanie mowy wiąże się z rozwojem procesów umysłowych, czynności poznawczych, które najpierw dokonują się w toku działania i stopniowo przechodzą na materiał wyobrażeniowy.

Mowa jest bardzo ważnym czynnikiem rozwoju psychicznego dziecka. Jest ona narzędziem myślenia, podstawą kształtowania się pojęć, sądów, rozumowania. Za pośrednictwem mowy dziecko również komunikuje się z innymi ludźmi i wzbogaca swoją wiedzę.

Wzrost słownictwa, dobre opanowanie gramatyczne systemu języka zależy od ogólnej sprawności umysłowej dziecka, od właściwości procesów poznawczych, środowiska i wychowania

opracowanie : Agata Klaczek

BIBLIOGRAFIA :

- 1) Przetacznik-Gierowska M. „Świat dziecka. Aktywność-poznanie-środowisko”
- 2) Mysłkowska H. „Rozwijamy mowę i myślenie dziecka w wieku przedszkolnym”
- 3) Kielar-Turska M. „Jak pomagać dziecku w poznawaniu świata”